

הקוראן, המסגד וחודש הרמדאן

הקוראן

הקוראן הוא הספר הקדוש למוסלמים. רבים יודעים אותו בעל פה בשפתו המקורית. המוסלמים מעריצים את הקוראן, כי כולו דבר האלוקים לנביא. הקוראן הורד אל מוחמד על ידי המלאך גבריאל. טרם יקרא המוסלמי בקוראן, עליו לטהר עצמו כמו לתפילה ויאמר: "האל יתעלה".

סורת אלפאתחה - זו היא הפרשה הראשונה שפותחת את הקוראן ומהווה חלק נכבד מהתפילות.

מבנה הקוראן ולשונו:

הספר נקרא קוראן מלשון הקראה. הוא מחולק ל-114 פרשות. כל פרשה נקראת 'סורה'. כל סורה מחולקת לפסוקים וכל פסוק נקרא 'איה' – במשמעות 'אות ומופת'. הפרקים מסודרים לפי אורכם, הארוכים בהתחלה והקצרים בסוף. (חוץ מסורת אלפאתחה, שהיא קצרה). מספר פסוקי הקוראן עולה על 6000. מבחינת התוכן, ניתן לחלק את הקוראן לשני חלקים: סורות מתקופת מכה וסורות מתקופת אלמדינה. מעל לעל סורה כתוב לאיזו תקופה היא שייכת (מכּינה - מתקופת מכה, מדינה - מתקופת אלמדינה).

המסגד

כשם שבית הכנסת משמש מקום תפילה ליהודים, כך המסגד משמש מקום תפילה למוסלמים.

תפקידיו של המסגד:

1. תפילות בימי חול.
2. תפילות ימי שישי והחגים, כולל דרשות ומסירת הודעות מטעם השלטון.
3. חוגים לקריאת הקוראן וללימוד בו.
4. נשיאת נאומי הטפה ולא רק כדרשות יום השישי או החגים.
5. שהייה במסגד משך שעות רבות, בייחוד בחודש הרמדאן.
6. קיום טקסים וחגיגות בלילות הרמדאן וראש השנה האסלאמית.
7. תפילות בקשת עזרה בעת צרה: למשל לעצירת גשמים או להחלמה ממגפה.
8. עריכת טקסי נישואין וחזוי גירושין.
9. מסגדים קדושים במיוחד משמשים כמקום לעלייה לרגל. מסגד הכעבה במכה, מסגד הנביא באלמדינה ומסגד אלאקצא בירושלים.
10. מקום למפגש חברתי וניהול עסקים (למרות האיסור על כך).
11. מקום התוודעות לזרים המגיעים לעיר.

מבנה המסגד:

המסגד מתוכנן כך שיוכל לספק ביעילות שירותים לקהל הפוקד אותו. לשירותו עומדים מתקן טהרה, צריח רם קומה ממנו מוזמנים התושבים לקיים את התפילה בעיתותיה – אֶלְמִנְאָרָה.

גומחה בקיר המראה למתפלל את כיוון התפילה – אֶלְמִתְרָאב.

בימה לרשות הדרשן – אֶלְמִנְבֵּר.

עזרת נשים.

מקום מושב לנכבדים.

המכריז – אֶלְמִאֲדִין (המואזין) עולה למרפסת שבראש המסגד על מנת שקולו יהדהד ברחבי האזור וכולם ישמעו וימהרו לתפילה.

כיום יכול המואזין להשמיע את הקריאה לתפילה מבלי להטריח את עצמו לטפס לפסגת הצריח, כאשר הוא משתמש ברשמקול.

כאשר המתפלל מוכן להיכנס לאולם התפילה עליו לחלוץ את נעליו ולהניחן מחוץ לאולם.

החזן המנהל את התפילה נקרא אֶלְאִמָּאם.

האִמָּאם עומד מול אֶלְמִתְרָאב, הקהל שומע אותו, חוזר אחריו ומחקה את תנועותיו.

לכל הבניינים דברים אחדים משותפים הנחוצים כדי לעשותם בתי תפילה למוסלמים:

- מים שוטפים לתפילה, על פי רוב בצורת באר סגורה בחצר אשר ברזים מכל צדדיה.
- מִאֲדִינָה – מגדל גבוה שממנו קורא הִמִּאֲדִין את המאמינים לתפילה חמש פעמים ביום.
- הִמִּתְרָאב – בכל מסגד מצויה גומחה בקיר הפונה למכה אשר מציינת למוסלמים את כיוון התפילה.
- הִמִּנְבֵּר – ליד הִמִּתְרָאב ישנה במה מוגבהת לדרשן העשויה על פי רוב עבודת עץ ומדרגות מובילות אליה.

כל הנכנס למסגד נתקל בעובדה הבולטת כי המסגד ריק משולחנות, ספסלים, כיסאות, ריק מכל פסל ותמונה.

עם זאת, אין המסגד ריק מקישוטים, אדרבא, הוא מלא בקישוט צבעוני כגון שטיחים ועמודים המכוסים בקישוטים.

חודש הרמצ'אן

לוח השנה האסלאמי, הלוח הירחי:

מבנה השנה האסלאמית:

הלוח האסלאמי (שנקרא גם הלוח ההג'רי) מתבסס על מחזור הירח בלבד (זמן הקפת הירח את כדור הארץ – בערך 29.5 ימים). בשנה יש תמיד 12 חודשים ירחיים בני 29.5 יום במוצע, כלומר - רק מעט יותר מ-354 ימים. השנה האסלאמית קצרה יותר מהשנה הנוצרית השמשית (שאורכה 365 ימים).

מתי החודש מתחיל:

כל חודש מתחיל כאשר סהר הירח נצפה לראשונה בעיניים. שיטה זו מקשה לדעת מראש את תאריך ההתחלה של חודש כלשהו. תאריכי תחילת החודש המתפרסמים בלוחות השנה הם בגדר הערכה בלבד, והתאריכים בהם משתנים על פי תצפיות, המתבצעות בתאריך עצמו.

ראש השנה ההג'רית:

ראש השנה האסלאמית, המציין תחילתה של שנה חדשה, חל בתאריך 1 בחודש מחרם.

הרמצ'אן:

הרמצ'אן הוא החודש התשיעי בלוח השנה האסלאמית.

המוסלמים מאמינים כי זהו החודש בו נשלח ספר הקוראן משמים כדי להנחות את הדרך לגאולה. במהלך החודש מקיימים המוסלמים את מצוות צום הרמצ'אן. בתקופה זו המוסלמים מעמיקים יותר באמונתם ובפולחן הדת ועוסקים פחות בענייני היום.

ממנהגי חודש הרמצ'אן:

הצום נמשך מזריחת השמש ועד לשקיעתה - במהלך היום אסור לאכול, לעשן. בתום היום שוברים את הצום ותפילה ובארוחה הנקראת "**אִפְטָאר**". לאחר הארוחה מקובל לצאת ולבקר בני משפחה וחברים. למחרת, חוזרים לצום.

בתקופת הרמצ'אן מקובל ללכת למסגד לצורך תפילה ולימוד הקוראן. בנוסף לחמש התפילות היומיות, נאמרת תפילה מיוחדת "תפילת הלילה" ("תַאֲרִאִיח"), ויש מאמינים המבלים את כל הלילה בתפילה. ביום ה-27 לחודש הרמצ'אן, חוגגים המוסלמים את "**לִיְלַת אֶלְקַדֵּר**" (ליל הגורלות). לפי האמונה, זה הלילה בו הייתה למחמד ההתגלות של הקוראן הקדוש, וזה גם הלילה בו קובע האל את האירועים בעולם במהלך השנה.

בתום הצום, נחגג "עיד אל־פטר" - ("החג הקטן") חג שבירת הצום, הנמשך שלושה ימים. בעיד אל־פטר מודים המוסלמים לאלוהים על שאפשר להם לעמוד בכל ימי צום הרמז'אן. במהלך החג מתקיימת תפילה במסגד, ונותנים צדקה מיוחדת עבור אוכל לעניים. בעיד אל־פטר נוהגים לברך זה את זה בברכה: **كَلَّ عام وأنتم بخير** (פֶּל עָאם ואַנְתֶּם בְּחִיר).

וַג' פֶּת אל־סֶחֶר - ארוחה הנאכלת מוקדם בבוקר עוד לפני זריחת החמה, אחריה מתחיל הצום.

וַג' פֶּת אל־אֶפְטָאר - ארוחה הנאכלת לאחר שקיעת החמה, מפסיקה את הצום.

כל ילד שהגיע לגיל 13 חייב לצום. לפני גיל זה מעודדים ילדים לצום כפי יכולתם.

המילה רמז'אן קשורה למילה **رمض** (רמז' = חום לוהט). וזאת משום שבפעם הראשונה חל הרמז'אן בעונה חמה מאוד של השנה. (בשל לוח השנה הירחי, נודד הרמז'אן על פני עונות השנה).

פנסי רמז'אן:

על פי המסורת המוסלמית, לפני זריחת החמה עובר המשכים ודופק על דלתות הבתים כדי להעיר את האנשים לוג'בת אל־סֶחֶר ולתפילה. (המשכים = אֶל־מֶסְחֶר). המשכים מסתובב בין הבתים עם פנס, על כן,

אחד ממנהגי הילדים בחודש ברמז'אן הוא לצייר ולהכין פנסים מנייר: **פֶּאנוּס רִמְז'אן**.